

Aan
De Staten van Aruba

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Datum
17 maart 2025
Ons kenmerk
Cft 202500031
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

Onderwerp
Advies bij het amendement op de ontwerpbegroting 2025

Geachte mevrouw Croes,

Het College Aruba financieel toezicht (CAft) adviseerde op 17 juni 2024 bij de ontwerpbegroting 2025 (OB) van Aruba.¹ Vervolgens is op 11 februari 2025 de eerste Nota van Wijziging (NvW) bij de OB ingediend, gevolgd door een tweede NvW op 6 maart 2025.² Op vrijdag 7 maart 2025 hebben de fracties van de Arubaanse Volkspartij (AVP) en Futuro een amendement ingediend en het CAft verzocht hierop te adviseren.³ Hierbij ontvangt u het integrale advies van het CAft.⁴ In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

Na toepassing van beide nota's van wijziging en het amendement begroot Aruba voor de collectieve sector een overschot van AWG 176 miljoen in 2025, oftewel 2,2 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Ook in de periode 2026-2029 wordt een jaarlijks overschot gepresenteerd. Daarmee voldoet Aruba aan de begrotingsnorm van het financieringssaldo van de collectieve sector van minimaal 1 procent van het bbp conform de LAft en aan de voorgeschreven tekortcompensatie.⁵

Tegelijkertijd merkt het CAft op dat de voorgenomen beleidsmaatregelen de budgettaire ruimte om tegenvallers op te vangen doet slinken. Hiermee wordt het vermogen om externe schokken op te vangen kleiner.

Toelichting

Financieringsoverschot

Het overschot van het land bedraagt 0,8 procent van het bbp, terwijl het overschot bij de overige entiteiten van de collectieve sector 1,4 procent van het bbp bedraagt. Het CAft merkt op dat het land hiermee niet voldoende overschotten genereert in 2025 om minimaal 1 procent van het bbp in te zetten voor schuldaflossing.

Inclusief de overschotten bij de overige entiteiten is dit wel geborgd, mits deze overschotten naar het land vloeien voor schuldaflossing. De LAft schrijft immers voor dat het gehele begrote overschot van de collectieve sector wordt ingezet voor schuldafbouw.⁶

Het CAft adviseert daarom zo snel mogelijk tot afspraken te komen met de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) en Sociale Verzekeringsbank (SVb) om ook de overschotten bij deze entiteiten te kunnen aanwenden voor schuldafbouw. Dit met inachtneming van de wettelijke verplichting om een reserve aan te houden. Als Aruba het gehele overschot van de collectieve sector kan inzetten voor schuldafbouw, hoeft het land minder te lenen en kan de budgettaire druk van de rentelasten (16 procent van de begroting) worden verlaagd. Het CAft adviseerde dit reeds bij de OB.⁷

Schuldquote

De schuld van het land bedraagt ultimo 2025 AWG 5.201 miljoen, oftewel 65 procent van het bbp. Conform de uitgangspunten ten aanzien van economische groei en jaarlijkse aflossing van de nominale schuld, daalt de schuldquote naar 51 procent in 2029. De begroting, na beide nota's van wijziging alsook het amendement, toont daarmee een positieve ontwikkeling van de schuldquote.

Deze ontwikkeling heeft echter uitsluitend betrekking op de schuld van het land en niet op die van de gehele collectieve sector. Daarnaast is het nog onduidelijk wat de precieze samenstelling van de collectieve sector in 2025 zal zijn, aangezien deze nog niet is vastgesteld. Het CAft kan daardoor niet toetsen hoe de schulddispositie van de collectieve sector zich op de langere termijn ontwikkelt.

Beleidsmaatregelen

Het CAft constateert dat door het nieuwe beleid – zoals opgenomen in de OB, de eerste en tweede NvW en het amendement – het financieringssaldo van het land met AWG 240 miljoen afneemt ten opzichte van 2024.⁸ Hoewel dit binnen de kaders van de LAft blijft, betekent het tevens dat Aruba scherper aan de wind zeilt. Dit beperkt de ruimte om tegenvallers op te vangen, vooral bij economische schokken. Gezien de huidige geopolitieke ontwikkelingen en onzekerheden rondom de (mondiale) economische groei, adviseert het CAft behoedzaamheid te blijven borgen in het begrotingsbeleid.

De intensiveringen, zoals de verhoging van de reparatietoeslag voor gepensioneerden, worden deels gedekt met structurele verlagingen van de posten goederen en diensten en personeelslasten. Het is positief dat voor structurele intensiveringen ook (deels) structurele dekking wordt gezocht. Het CAft heeft eerder geadviseerd om de post goederen en diensten kritisch te heroverwegen, gelet op de structurele onderuitputting.⁹ Gezien de substantiële verhoging van de reparatietoeslag adviseert het CAft een inkomenstoets uit te voeren bij de toekenning van deze toeslag, zoals opgenomen in de Landsverordening Reparatietoeslag. Dit draagt bij aan het beperken van de budgettaire impact van de maatregel.

Investeringsen

Het CAft constateert dat het investeringsbudget voor 2025 met AWG 30 miljoen toeneemt. De invulling hiervan is vooralsnog onduidelijk. Er wordt voorgesteld een investeringsfonds op te richten, met als voeding de kapitaaluitgaven van het land. Hoewel het positief is dat de investeringen toenemen, merkt het CAft op dat bij het uitblijven van een meerjarige investeringsagenda, het risico bestaat dat deze begrotingsruimte uiteindelijk niet wordt verzilverd en voor consumptieve uitgaven wordt ingezet. Zo was in de OB nog een geleidelijke toename van de investeringen opgenomen naar circa AWG 140 miljoen in 2029. Het CAft constateert dat het jaarlijkse investeringsniveau in 2029 nu AWG 60 miljoen bedraagt. In dit verband wordt geadviseerd een goed onderbouwd meerjarig investeringsprogramma aan de Staten van Aruba voor te leggen.

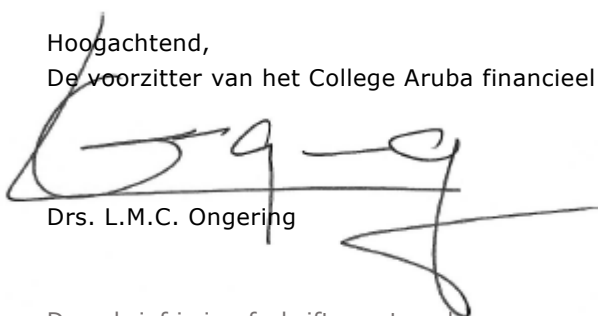
Vervolg

In lijn met het advies bij de OB, verzoekt het CAft u:

1. Voor 2025 de financieringsbehoefte te verlagen door inzet van het overschot van de gehele collectieve sector.¹⁰ Hiervoor is het belangrijk dat zo spoedig mogelijk afspraken worden gemaakt met de AZV en de SVb over hoe de overschotten bij deze entiteiten gebruikt kunnen worden door het land voor schuldafbouw, met inachtneming van de toekomstige financiële verplichtingen van de AZV en SVb.
2. In de eerste suppletoire begroting 2025 de meerjarige ontwikkeling van de schuld van de gehele collectieve sector te presenteren.
3. In de eerste suppletoire begroting 2025, de meerjarige ontwikkeling van de personeelslasten conform de definitie van de LAft te presenteren.
4. Spoedig tot een meerjarige investeringsagenda te komen die afgestemd is op de uitvoeringscapaciteit van het land. Lastenbeheersing blijft onverminderd van belang om te waarborgen dat de budgettaire ruimte op de middellange termijn daadwerkelijk wordt aangewend voor investeringen.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:

De minister-president van Aruba
De minister van Financiën en Cultuur
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In Tabel 1 is een overzicht opgenomen van het financieringssaldo van het land bij de OB, inclusief de wijzigingen als gevolg van respectievelijk de eerste (1) en tweede NvW (2), evenals het amendement (3). Vervolgens wordt de gewijzigde begroting gepresenteerd, inclusief het meerjarenbeeld (2026-2029).

Tabel 2 geeft een vergelijkbaar overzicht, maar dan voor het resultaat van de gehele collectieve sector. Dit omvat zowel het land als de overige entiteiten die tot de collectieve sector worden gerekend.

Tabel 1: Overzicht meerjarige begroting¹¹

	OB	(1) Δ	(2) Δ	(3) Δ	2025	2026	2027	2028	2029
Baten	1824	2	0	-9	1817	1818	1855	1892	1931
Directe belastingen	654	-26	0	0	628	628	636	644	651
Indirecte belastingen	820	20	0	-9	831	832	861	890	921
Overige baten	350	8	0	0	358	358	358	358	358
Lasten	1670	-9	3	17	1683	1696	1704	1725	1735
Personeelslasten	508	1	0	-9	501	505	509	514	520
Goederen en diensten	221	-5	0	-22	194	196	198	202	204
Rente	300	-5	0	0	294	275	273	283	283
Subsidie	256	0	0	0	257	257	257	257	257
Overdrachten	185	0	3	49	237	264	266	269	271
Bijdragen & afschrijvingen	200	0	0	0	200	200	200	200	200
Exploitatieresultaat	154	11	-3	-26	134	122	151	167	196
Kapitaaldienst	-17	-9	-17	-30	-72	-34	-41	-44	-44
Kapitaalontvangsten	40	0	0	0	40	40	40	40	40
Kapitaaluitgaven	57	9	17	30	112	74	81	84	84
Resultaat land	138	2	-20	-56	62	88	110	123	152

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2024, ontwerpbegrotingswijziging 2025, eerste en tweede NvW en het amendement op de OB.

Baten

De totale baten bedragen AWG 1.817 miljoen. Ten opzichte van de OB is dit een daling van AWG 7 miljoen. Deze afname is met name toe te schrijven aan de daling van de directe belastingbaten (AWG 26 miljoen). Dit wordt deels gecompenseerd door een toename van de indirecte belastingbaten en de overige baten (AWG 19 miljoen).

Belastingbaten

De daling van de directe belastingbaten van AWG 26 miljoen is vooral toe te schrijven aan de verlaging van de loon- en de inkomstenbelasting per 1 januari 2025, zoals opgenomen in de eerste NvW. De indirecte belastingbaten stijgen per saldo met AWG 11 miljoen ten opzichte van de OB. De stijging als gevolg van economische groei van AWG 20 miljoen doet zich met name voor bij de invoerrechten en de belasting op bedrijfsomzetten (BBO). Hiertegenover staat de verlaging van de accijnzen van AWG 9 miljoen.

Overige baten

De overige baten stijgen met AGW 8 miljoen ten opzichte van de OB, met name door hogere verwachte baten uit de deviezenprovisie en de toeristenheffing. Deze bijstelling volgt op basis van realisatiecijfers 2024.

Lasten

De lasten stijgen met AWG 11 miljoen ten opzichte van de OB. Deze stijging wordt voornamelijk verklaard door de verhoging van de reparatietoeslag (AWG 49 miljoen). Daartegenover staan ombuigingen bij personeelslasten en goederen diensten (AWG 33 miljoen) en lagere rentelasten (AWG 6 miljoen).

Rentelasten

De rentelasten dalen ten opzichte van de OB als gevolg van (vervroegde) aflossingen in 2024. De meerjarige ontwikkeling van de rentelasten (2026-2029) is echter nog gebaseerd op de jaarlijkse financieringsoverschotten zoals opgenomen in de eerste NvW. Met de tweede NvW en het amendement wijzigt echter het meerjarige financieringssaldo, en daarmee ook de jaarlijkse aflossingen. Het is derhalve van belang dat de wijzigingen in het meerjarige financieringssaldo, voortvloeiend uit de tweede NvW en het amendement, correct worden verwerkt in de ontwikkeling van de rentelasten.

Daarnaast merkt het CAft op dat, conform het bestuurlijk akkoord tussen Nederland en Aruba, de rente op de liquiditeitssteunleningen kan stijgen indien er vóór 1 mei 2025 geen rijkswet is aangeboden aan de Staten.

Personeelslasten

De personeelslasten dalen met AWG 7 miljoen als gevolg van een korting op het personeel bij de bureaus van de ministers. Dit betreft de personeelslasten in enge zin. Vanaf 2024 hanteert Aruba een nieuwe norm voor personeelslasten, waarbij is vastgelegd dat de totale personeelsuitgaven (de zogeheten public wage bill) vanaf 2027 onder de 10 procent van het bbp moeten blijven.

Conform deze brede definitie bedroegen de personeelslasten in 2024 8 procent van het bbp. Vooralsnog ontbreekt echter een meerjarige raming van de personeelslasten op basis van deze brede definitie, zoals voorgeschreven in de LAft.

Goederen en diensten

De lasten voor goederen en diensten dalen met AWG 27 miljoen ten opzichte van de ontwerpbegroting (OB). Op basis van onderuitputting in de afgelopen jaren wordt voorgesteld om deze post met 10 procent te verlagen. Het CAft heeft herhaaldelijk aandacht gevraagd voor de structurele onderuitputting op deze post.

Overdrachten

De lasten voor overdrachten stijgen met AWG 49 miljoen als gevolg van de verhoging per 1 mei 2025 van de maandelijkse reparatietoeslag. Omdat alle gepensioneerden die in Aruba staan ingeschreven in aanmerking komen voor deze toeslag, zullen deze lasten door de vergrijzing in de komende jaren verder toenemen. In 2026 is de budgettaire impact van deze maatregel AWG 65 miljoen. Dit zal verder oplopen naar AWG 77 miljoen in 2029.

Wettelijk is vastgelegd dat voor toekenning van de reparatietoeslag een inkomenstoets wordt uitgevoerd. Tot op heden wordt de inkomenstoets niet uitgevoerd.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont een tekort van AWG 72 miljoen in 2025. De kapitaalontvangsten (AWG 40 miljoen) bestaan uit studieleningen en vrijgekomen afschrijvingen. Daartegenover staan kapitaaluitgaven (AWG 112 miljoen), bestaande uit investeringen en kredietverlening aan de Fundacion Cas Pa Comunidad Arubano (FCCA) voor onder andere bouw van sociale huurwoningen. De (meerjarige) investeringen zijn onvoldoende toegelicht.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

Het financieringssaldo van de collectieve sector bestaat uit het financieringssaldo van het land (AWG 64 miljoen) en het resultaat van de overige entiteiten die tot de collectieve sector behoren (AWG 114 miljoen).

Zowel de SVb als de AZV verwachten in de komende jaren substantiële overschotten te realiseren. Er wordt niet toegelicht hoe het land ervoor zorgt dat deze middelen aangewend kunnen worden voor schuldafbouw, zoals de LAft voorschrijft. Het CAft heeft vernomen, dat momenteel wordt verkend of schatkistbankieren toegepast kan worden. Het CAft adviseert hier graag bij.

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ¹²

	OB	(1) Δ	(2) Δ	(3) Δ	2025	2026	2027	2028	2029
Financieringssaldo land (A)	138	2	-20	-56	62	88	110	123	152
Exploitatie	154	11	-3	-26	134	122	151	167	196
Kapitaaldienst	-17	-9	-17	-30	-72	-34	-41	-44	-44
Resultaat entiteiten (B)	59	55	0	0	114	48	37	21	7
AZV	27	40	0	0	67	19	9	5	2
SVb	51	6	0	0	57	40	28	17	6
ATA	0	9	0	0	9	0	0	0	0
Serlimar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SEPB	-1	0	0	0	-1	-1	-1	-1	-1
UA	-1	0	0	0	-1	0	0	0	0
Correcties	-18	0	0	0	-18	0	0	0	0
Collectieve sector (A + B)	196	57	0	0	176	136	146	144	159
Tekort/overschot (% bbp)	2,6%				2,2%	1,8%	1,7%	1,6%	1,7%
bbp (IMF, oktober 2025)	7622				7956	8238	8522	8814	9116

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2024, ontwerpbegrotingswijziging 2025, eerste en tweede NvW en het amendement op de OB.

Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door het ministerie van BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten te harmoniseren. In dat kader werkt Aruba momenteel, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland, aan de optimalisatie van het proces van vaststelling van de collectieve sector. Het CAft blijft benadrukken dat een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een eventuele herziening van de samenstelling van de collectieve sector (zoals het betrekken van de ziekenhuizen bij de collectieve sector), van belang is.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ CAft, kenmerk 202400065, Advies bij de ontwerpbegroting 2025, d.d. 17 juni 2024.

² Staten van Aruba, Nota van Wijziging bij de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2025, d.d. 11 februari en 6 maart 2025.

³ Staten van Aruba, Amendement no. 1 Fracties AVP en Futuro, d.d. 7 maart 2025.

⁴ Het CAft adviseert op basis van artikel 10 lid 2 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) bij de ontwerpbegroting 2025.

⁵ LAft, artikel 17.

⁶ LAft, artikel 14 lid 1e.

⁷ Cft, kenmerk 202400014, Advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 23 januari 2024.

⁸ Dit betreft voornamelijk inkomstenderving als gevolg van de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting en de verlaging van de accijnzen, de stijging in de personeelslasten als gevolg van de indexering van de salarissen van overheidspersoneel, de verhoging van de reparatietoelage voor gepensioeneerden, de stijging in investeringen en de kredietverlening aan de FCCA.

⁹ Cft, kenmerk 202500028, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2024, d.d. 5 maart 2025.

¹⁰ De AZV en de SVb hebben in de afgelopen jaren (2022-2024) een forst overschot gerealiseerd van circa AWG 350 miljoen. Voor 2025 wordt op basis van de laatste ramingen een overschot verwacht van AWG 124 miljoen.

¹¹ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.